

Н.В. Прохар, к.е.н., доцент,

М.М. Орищенко, к.е.н., доцент

(ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»)

СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ: ПРОБЛЕМИ ВИБОРУ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ

Обов'язковість оподаткування суб'єктів господарювання визначається Податковим кодексом України, що пов'язане з виконанням державою покладених на неї функцій щодо формування матеріальної основи функціонування суспільства, перерозподілу вартісних пропорцій ВВП і національного доходу між платниками податків і державою та контролю діяльності суб'єктів господарювання. Тому вибір найбільш оптимальної системи оподаткування є запорукою успіху підприємницької діяльності та стимулювання підприємницької ініціативи.

Проблеми вибору системи оподаткування як юридичних осіб, так і фізичних осіб – підприємців досліджували Т.А. Афонська, П.О. Говоров, О.Д. Данілов, Ю.Б. Іванов, Ю.П. Лермонтов, С.В. Паранчук, Дж. Сандерленд та інші, однак постійне реформування податкової системи та внесення змін до Податкового кодексу України потребують систематичного моніторингу змін у законодавстві.

Метою дослідження є узагальнення критеріїв щодо застосування загальної та спрощеної систем оподаткування суб'єктів господарювання в Україні.

Як відомо, загальна система оподаткування юридичних осіб передбачає нарахування й сплату податку на прибуток, а також інших податків і зборів: ПДВ, рентної плати, екологічного податку, акцизного податку, податку на майно, податку на доходи фізичних осіб, військового збору тощо. Спрощена система оподаткування юридичних осіб передбачає нарахування й сплату єдиного податку, а також інших податків і зборів, крім податку на прибуток підприємств, податку на майно (в частині земельного податку), рентної плати за

спеціальне використання води (для платників єдиного податку четвертої групи). Тож єдиний податок в умовах сьогодення у порівнянні з єдиним податком, що існував 19 років тому є зовсім не «єдиним» та передбачає дотримання суб'єктами господарювання низки критеріїв щодо можливості його нарахування й сплати (табл. 1).

Таблиця 1

Критерії застосування спрощеної системи оподаткування суб'єктами господарювання в Україні за Податковим кодексом України [1]

Критерії	1 група	2 група	3 група	4 група
Вид суб'єктів господарювання	фізичні особи - підприємці	фізичні особи - підприємці	фізичні особи – підприємці, юридичні особи	сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського виробництва за попередній рік перевищує 75 %
Наймання працівників	не дозволено	не більше 10 осіб одночасно	обмежень немає	обмежень немає
Види діяльності	роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або діяльність з надання побутових послуг населенню	надання послуг платникам єдиного податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, сфера ресторанного господарства. Є обмеження щодо інших видів діяльності	є обмеження за видами діяльності, що не дозволені на спрощеній системі оподаткування	сільськогосподарське виробництво
Максимальний розмір доходу	до 300000 грн.	до 1500000 грн.	до 5000000 грн.	обмежень немає
Сплата ПДВ	не дозволено	не дозволено	дозволено	дозволено

У свою чергу, загальна система оподаткування фізичних осіб – підприємців передбачає нарахування й сплату податку на доходи фізичних осіб, а також інших податків і зборів відповідно до Податкового кодексу України, а спрощена система - єдиного податку та інших податків і зборів.

До переваг спрощеної системи оподаткування, на нашу думку, слід віднести простоту обліку та звітності, а отже – нижчий рівень відповідальності

за ведення бізнесу; до недоліків – численні обмеження щодо застосування системи оподаткування та постійне збільшення кількості податків і зборів, що повинні сплачуватися на спрощеній системі оподаткування, авансові платежі з єдиного податку для фізичних осіб. Що стосується юридичних осіб, то сплата єдиного податку за ставками 3 % і 5 % від суми доходу, за результатами нескладних математичних розрахунків, призводить до перерахування до бюджету значно більшої суми податку, ніж оподаткування прибутку за ставкою 18 %, що передбачає зіставлення доходів і витрат звітного періоду.

З погляду ефективності системи оподаткування підприємств податком на прибуток особливої уваги заслуговує визначення положень облікової політики суб'єктів господарювання, які впливають на кінцеву величину прибутку до оподаткування: методів амортизації основних засобів і нематеріальних активів, малоцінних необоротних матеріальних активів; методів списання МШП; методів створення резерву сумнівних боргів; методів оцінки вибуття запасів тощо. Обраний варіант облікової політики підприємства може значно впливати на остаточний фінансовий результат.

Загалом, до переваг загальної системи оподаткування слід віднести можливість оптимізації прибутку до оподаткування через контроль витрат підприємства, альтернативність вибору видів діяльності та контрагентів, до недоліків – складність обліку та звітності, високий рівень відповідальності за ведення бізнесу та постійні зміни нормативно-правової бази.

Отже, як загальна, так і спрощена системи оподаткування мають численні переваги й недоліки, врахування яких забезпечить або успіх підприємницької діяльності, або призведе до її банкрутства. Тому суб'єктам господарювання необхідно здійснювати бюджетування податкових платежів, їх внутрішній контроль та аналіз.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Спосіб доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>.